Helsedirektoratet

Ansvarlig salg

- Hva kan kommunen gjøre?

Solveig Haukenes Aase„ seniorrådgiver, Helsedirektoratet

Webinar 14.11. 2024

Ansvarlig salg

- Salg av alkohol foregår på en måte som hindrer tilgang til alkohol til:
  - mindreårige
  - personer som er åpenbart påvirket av alkohol eller andre rusmidler

Rettslig utgangspunkt

- Forbudt å selge eller utlevere alkoholholdig drikk opp til 4,7 volumprosent til:
  - personer under 18 år, jf. alkoholloven § 1-5.
  - personer som er åpenbart påvirket av rusmidler jf. alkoholloven § 8-11 og alkoholforskriften § 3-1.
- Krav om forsvarlig drift: Bevillingen skal utøves på en måte som ivaretar regelverket og forebygger brudd, jf. alkoholloven § 3-9
- Bevillingshaver skal ha et internkontrollsystem som forebygger regelbrudd, jf. alkoholloven § 1-8, forskriften kapittel 8 og *Guide til god internkontroll* på helsedir.no

Butikkens kontroll av alder

- Ansatte på har ved tvil om alder rett og plikt til å kreve legitimasjon, jf. alkoholforskriften § 2--4.

Butikkens kontroll av ruspåvirkning

- Kontrollen gjelder alkohol og andre rusmidler
- Konkret og helhetlig vurdering av personens generelle atferd, motorikk og andre fysiske kjennetegn:
  - Virker personens atferd virker forstyrrende på andre kunder, er vedkommende slepphendt, har problemer med å gå rett, er høyrøstet eller lukter av alkohol?
  - Har personen svært dilaterte eller kontraherte pupiller? Røde, glassaktige, blodskutte eller tårefulle øyne?
  - Har personen en uvanlig eller uforutsigbar oppførsel? Overaktivitet eller sløvhet/treghet?
  - Har personen forstyrrelser i tale og språklig ytelse?

Hvordan styrke ansvarlig salg før innvilgelse?

- Alkoholpolitisk plan, jf. alkoholloven § 1-7d
- Innvilgelsespraksis, jf. alkoholloven § 1-7a – grundig saksbehandling
- Vilkår, jf. alkoholloven § 3-2
  - Før innvilgelse
    - Krav om foreløpig internkontrollsystem
  - For utøvelsen av bevillingen
    - Krav om revisjon av internkontrollsystem, veiledningsmøter mv
    - Krav knyttet til alderskontroll, eks. sjekk av legitimasjon for alle under 25 år
    - Krav knyttet til kontroll av ruspåvirkning, eks. ansattkontroll ved selvbetjent kasse
    - Opplæring/kurs

Hvordan styrke ansvarlig salg etter innvilgelse?

- Veiledning
  - I henhold til alkoholforskriften § 9–2 har kommunen ansvar for å gi bevillingshaver, styrer og stedfortreder råd og veiledning, slik at de kan utøve alkoholbevillingen på en forsvarlig måte.
  - Veiledning om internkontroll
- Opplæring
- Kontroll

Hvordan føre kontroll med ansvarlig salg?

- Konkrete brudd

- Internkontrollsystemet!
  - 1. Har butikken utformet et internkontrollsystem tilpasset egne utfordringer?
  - 2. Om systemet brukes i den daglige praksis
    - Om de ansatte er gitt opplæring i relevant regelverk og stedets egne rutiner/tiltak
    - Om de ansatte følger de nedfelte rutinene
    - Om virksomheten har rutiner/tiltak for å rette opp feil og mangler i internkontrollen

Case: selvbetjente kasser

Strongpoint

Rettslig grunnlag - selvbetjente kasser i betjente butikker

- Alkoholloven er ikke til hinder for salg fra selvbetjente kasser så lenge butikken kontrollerer alder og ruspåvirkning
- I praksis kan kravet om alderskontroll oppfylles ved:
  - Tilkalling av betjening og fysisk kontroll av legitimasjon
  - Ulike fingeravtrykksløsninger
- I praksis kan kravet om kontroll av ruspåvirkning oppfylles ved:
  - Tilkalling av betjening hver gang alkohol slås inn i kassen
  - At det er betjening tilstede ved selvbetjeningskassene i salgstiden for alkohol
  - «Avstandskontroll»? Mer enn 2-3 m vanskeliggjør forsvarlig kontroll

Case: ubetjent salg av alkohol

Foto: Budstikka

kommunikasjon.ntb.no/pressemelding/18042716/kontroll-av-teknologi-fo

MAT
LIBERTY NOW - HØYTEKNOLOGISKE BUTIKKER

Kontroll av teknologi for salg av alkohol: – Grundig og streng gjennomgang

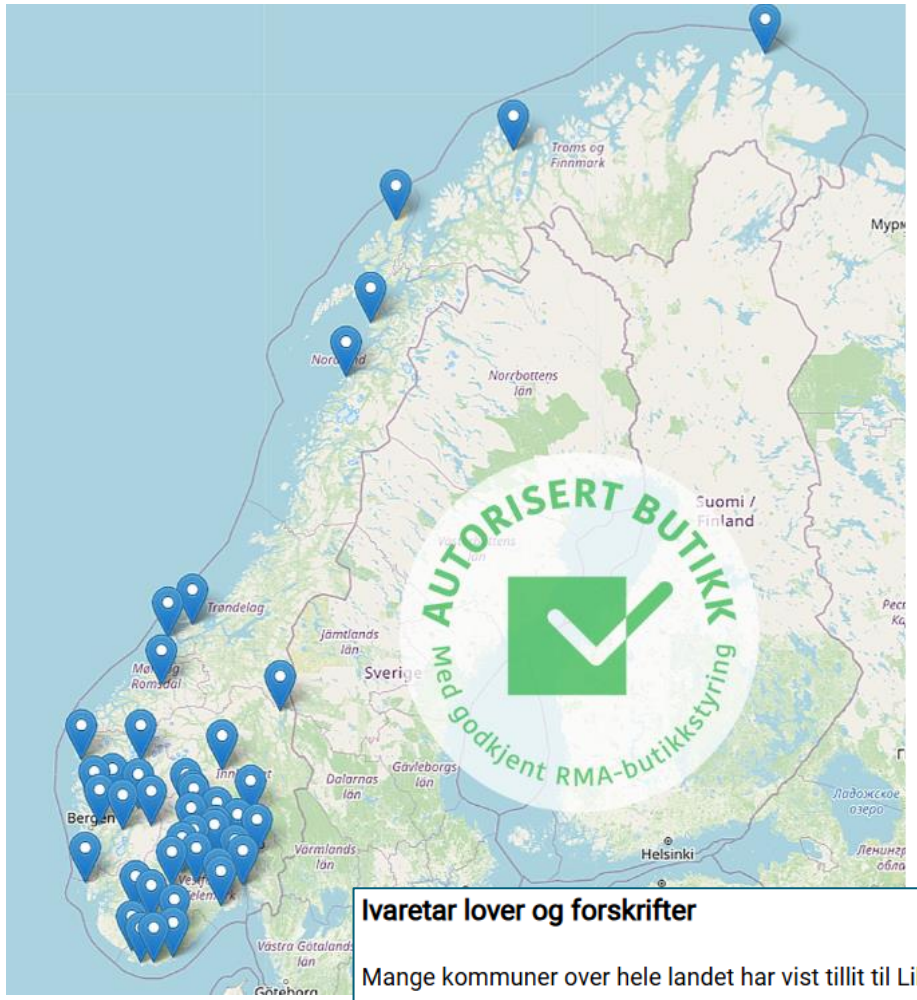
24.1.2024 15:05:48 CET | Liberty Now | Pressemelding

Del

Liberty Now har utviklet RMA-butikkstyring, en teknologi som muliggjør betjent-fjernbetjent salg av alkohol og andre aldersbestemte varer. Hvert år gjennomfører de en streng og grundig kontroll før butikkene får ny autorisasjon.

Einar Uvsløkk, kvalitetsansvarlig i Liberty Now

Ivaretar lover og forskrifter

Mange kommuner over hele landet har vist tillit til Liberty Now sin teknologi ved å gi salgsbevilling til butikkene som bruker RMA-Butikkstyring.

– Helsedirektoratet mener det er nødvendig med en lovendring, men kommuner over hele Norge har godkjent Liberty Now sin teknologi og har konkludert med at RMA-Butikkstyring ivaretar alle lover og forskrifter, sier Uvsløkk.

Før butikkene kan selge alkohol med RMA-butikkstyring må de gjennom en autorisasjon hos Liberty Now som både kvalitetssikrer teknologien og opplæringen.

Fra hjemmesidene til Liberty Now AS

Helsedirektoratets uttalelse anno 2021

- Kan disse kravene ivaretas i ubetjente butikker?
- HDIR:
- En forsvarlig vurdering av ruspåvirkning krever både fysisk observasjon av og kommunikasjon med personen.
- Det vil ikke være mulig å foreta en forsvarlig vurdering av ruspåvirkning uten selgers fysiske tilstedeværelse.
- Kontroll av ruspåvirkning kan ikke gjøres ved tekniske løsninger, f.eks. kommunikasjon og overvåkning via kamera.
- Noe annet vil kreve lovendring

Vestre i Stortinget

Forutsatt at det dokumenteres at de tekniske løsningene i tilstrekkelig grad sikrer at kravene kan oppfylles, spesielt forbudet mot salg og utlevering av alkoholholdig drikke til personer som er åpenbart ruspåvirket, vil regjeringen utrede hvilke endringer som må foretas i regelverket for å tilpasse det til også å omfatte ubetjent salg.

Det å kunne ha ubetjente butikker i distriktene, er av stor betydning for lokalsamfunnet, både for fastboende og for besøkende. Derfor mener jeg vi må etterstrebe å finne løsninger som både ivaretar alkoholpolitiske hensyn og som gjør det mulig å ha ubetjente butikker i Distrikts-Norge.

Hva betyr dette for ubetjente butikker?

- Kommuner som ønsker å gi salgsbevilling til ubetjente butikker må sikre at bevillingen er begrenset til tidsrom hvor det er betjening fysisk tilstede.
- Dette kan gjøres ved å gi bevilling knyttet til
  - faste tidsrom hvor det forutsettes at det er betjening til stede eller
  - sette ved å stille vilkår for utøvelsen av bevillingen, for eksempel om at salg av alkohol kun er tillatt i tidsrom hvor det er betjening til stede.
- Hjemkjøring til kunder vil også være tillatt, dersom alder/ruspåvirkning kontrolleres ved utlevering

Brudd og sanksjoner ved ubetjent salg

- Dersom en butikk selger alkohol på en måte som ikke oppfyller kravene til kontroll av mulig ruspåvirkning, vil dette normalt utgjøre et brudd på kravet om forsvarlig utøvelse av bevillingen, jf. alkoholloven § 3-2.
- Ved brudd på forsvarlighetskravet har kommunen i utgangspunktet en ***plikt*** til å tildele åtte prikker, jf. alkoholforskriften § 10-3.
- Brudd på forsvarlighetskravet kan også medføre permanent inndragning av bevillingen, se merknadene: "Dersom driften fremstår som uforsvarlig i sin helhet, vil dette typisk være en «svært skjerpende omstendighet", jf. § 10-4.

Kommuner som allerede har gitt bevilling – hva nå??

- Hel eller delvis ugyldighet
- Et forvaltningsorgan kan omgjøre sitt eget vedtak uten at det er påklaget dersom

    c. vedtaket må anses ugyldig, jf. forvaltningsloven § 35

- Fatte nytt vedtak med vilkår, jf. alkoholloven § 3-2?

Ugyldighet/lovlighetskontroll

- Dersom en kommune innvilger bevillingssøknad med et konsept som ikke oppfyller alkohollovens krav, kan dette medføre at bevillingsvedtaket er helt eller delvis ugyldig.
- Alkoholloven inneholder ingen regler om kontroll/tilsyn med kommunenes saksbehandling av bevillingssøknader.
- Kommuneloven inneholder imidlertid en hjemmel for statlig lovlighetskontroll av kommunale vedtak, jf. kommuneloven § 27, men dette ligger ikke innenfor Helsedirektoratets myndighetsområde.

God helse
Gode liv

helsedirektoratet.no

Takk for meg!